

**Informacje
przewodniczącego Dolnosaksońskiej
Landowej Komisji Wyborczej**

Zarys dolnosaksońskiego
systemu wyborów komunalnych (samorządowych)

Zarys dolnosaksońskiego systemu wyborów komunalnych (samorządowych)

W Dolnej Saksonii co pięć lat wybierani są mandatariusze do ponad dwóch tysięcy samorządowych organów przedstawicielskich (zgromadzenia regionów, rady powiatów, rady miejskie, rady gmin, rady gmin zbiorczych, rady dzielnicowe i rady lokalne). W miastach wydzielonych wybiera się tylko radę miasta. W Hanowerze i Brunshwiku dodatkowo wybiera się członków rad dzielnicowych. W wielu komunach wyborcy są jednocześnie wezwani do bezpośredniego wyboru pracujących w pełnym wymiarze godzin starostów i burmistrzów.

W gminach należących do powiatów wyborcy wzywani są w ekstremalnym przypadku do oddania głosów w pięciu różnych wyborach:

- W gminach należących do gminy zbiorczej są to wybory do rady powiatu, do rady gminy zbiorczej, do rady gminy, jak też wybory burmistrza i starosty;
- W gminach jednolitych są to wybory do rady powiatu i rady gminy, jak też wybory burmistrza i starosty i ew. wybory rady lokalnej.

Kto może wybierać?

Uprawnieni do głosowania (tak zwane aktywne prawo wyborcze) są Niemcy lub obywatele innego kraju członkowskiego Unii Europejskiej, którzy w dniu wyborów mają ukończony 16-ty rok życia i

- od co najmniej trzech miesięcy mają stałe miejsce zamieszkania w okręgu wyborczym, w którym zamierzają wybierać (np. w powiecie dla wyborów do rady powiatu),
- nie zostali pozbawieni prawa wyborczego na podstawie cywilnego lub karnego orzeczenia sądu,
- figurują w spisie wyborców lub posiadają zaświadczenie o prawie do głosowania.

Spisy wyborców sporządzane są przez gminy (gminy zbiorcze). Z reguły osoby uprawnione do głosowania wpisywane są automatycznie do spisu wyborców. Jednakże następuje to tylko wtedy, gdy nie zapomniały one zameldować się (w porę) w swojej gminie!

Kto może być wybrany?

Samorządowe organy przedstawicielskie

Wybrany (tak zwane bierne prawo wyborcze) może być ten, kto w dniu wyborów

- ukończył 18-ty rok życia,
- od co najmniej sześciu miesięcy ma stałe miejsce zamieszkania w okręgu wyborczym (np. w gminie dla wyborów do rady gminnej) i
- jest Niemcem lub posiada obywatelstwo innego kraju członkowskiego Unii Europejskiej i

nie został pozbawiony prawa wybieralności na podstawie cywilnego lub karnego orzeczenia sądu.

Wybory bezpośrednie

W wyborach na burmistrza lub starostę może być wybrany ten, kto w dniu wyborów

- ukończył 23-ci rok życia i nie ukończył 65-tego roku życia,
- jest Niemcem lub posiada obywatelstwo innego kraju członkowskiego Unii Europejskiej,
- nie został pozbawiony prawa wybieralności na podstawie cywilnego lub karnego orzeczenia sądu i ręczy za to, że zawsze broni podstawowego wolnościowo-demokratycznego porządku w rozumieniu ustawy zasadniczej.

W tych wyborach prawo wyborcze nie wymaga, by kandydat miał swoje stałe miejsce zamieszkania w tym okręgu wyborczym, w którym kandyduje.

Kto może zgłaszać kandydatury na listy wyborcze?

Propozycje kandydatur wyborczych mogą być zgłaszane przez partie polityczne, grupy uprawnionych do głosowania (grupy wyborców) i pojedyncze osoby. Prawo wyborcze nie zawiera żadnych wymogów odnośnie celu grup wyborców, ich formy organizacyjnej, ich wielkości itd. Zatem również luźne grupy osób uprawnionych do głosowania mogą występować jako grupy wyborców i zgłaszać propozycje kandydatur na wybory komunalne.

Jak dochodzi się do propozycji kandydatury wyborczej?

Kto spełnia warunki wybieralności, ten może

- dać się wpisać na listę (= lista wyborcza) wybranej partii politycznej jako kandydat, gdy nie jest członkiem innej partii politycznej lub jest bezpartyjnym,
- utworzyć grupę wyborców z innymi obywatelami, których łączą te same lub podobne interesy i z tymi obywatelami zgłosić wspólną listę, lub
- stanąć do wyborów jako kandydat indywidualny.

Wybór kandydatów i wyznaczenie ich kolejności na liście partii politycznej lub grupy wyborców zorganizowanej na zasadzie członkostwa (= struktura podobna do partyjnej, ze statutem i programem) następuje w tajnym głosowaniu zgromadzenia członków lub delegatów partii lub grupy wyborców.

W tajnym głosowaniu mogą uczestniczyć tylko uprawnieni do głosowania Niemcy i obywatele Unii Europejskiej, którzy są członkami danej partii lub zorganizowanej na zasadzie członkostwa grupy wyborców.

Tajne głosowanie jest tylko wtedy ważne, gdy wzięły w nim udział co najmniej trzy osoby uprawnione do głosowania.

Do założenia grupy wyborców wystarczają z reguły trzy osoby uprawnione do głosowania. Zestawienie kandydatów na liście wyborczej niezorganizowanej członkowsko grupy wyborców musi nastąpić na zgromadzeniu uprawnionych do głosowania zwolenników tej grupy. Dla zwołania takiego zgromadzenia nie trzeba przestrzegać żadnych szczególnych formalności. Wszyscy uprawnieni do głosowania zwolennicy tej grupy wyborców muszą jednak otrzymać możliwość wzięcia udziału w zgromadzeniu. Również tu obowiązuje, że

wyznaczenie kandydatów na listę wyborczą nastąpić musi w głosowaniu tajnym.

Kto chce stanąć do wyborów jako kandydat indywidualny, ten może się zaproponować sam.

Partie, grupy wyborców i kandydaci indywidualni mogą tylko wtedy zgłaszać swoje propozycje kandydatur wyborczych, gdy będą one poparte podpisem na urzędowym formularzu przez określoną liczbę uprawnionych do głosowania z danego okręgu wyborczego (wyjaśnienie w rozdziale „Jak się wybiera” na tej stronie). Tylko ten, kto jest już reprezentowany w organie przedstawicielskim okręgu wyborczego (np. rada gminy) lub w Niemieckim Bundestagu lub Dolnosaksońskim Landtagu, jest zwolniony z tego obowiązku. Urzędowe formularze do popierających podpisów wydawane są przez właściwych dla danego okręgu wyborczego przewodniczących komisji wyborczych. Tam można też uzyskać dalsze informacje, np. ile należy przedłożyć podpisów popierających.

Dla kandydatury w wyborach burmistrza lub starosty (pracujących w pełnym wymiarze godzin) obowiązują odpowiednio powyższe uregulowania.

Jak się wybiera?

Każdy wyborca otrzymuje po jednej karcie do głosowania na każde wybory, w których bierze udział (np. jedną na wybory do rady powiatu i jedną na wybory do rady gminy, ewentualnie również po jednej karcie do głosowania na wybory starosty lub burmistrza).

W wyborach organów przedstawicielskich (np. rada powiatu, rada gminy) obowiązuje trzygłosowe prawo wyborcze z możliwością kumulowania i rozdzielania. Wyborca może, inaczej niż w wyborach do Bundestagu i Landtagu, na każdej karcie do głosowania postawić trzy krzyżyki. Wyborca może oddać wszystkie trzy głosy na jedną listę wyborczą jako na całość (głosowanie na listę) lub na jednego kandydata bądź kandydatkę z wybranej listy (kumulowanie głosów). Może jednak również podzielić te trzy głosy na kilka list wyborczych i/lub na kilku kandydatów z jednej listy, albo na kandydatów z różnych list (rozdzielanie głosów).

System wyborczy zakłada, że wszyscy kandydaci podani są na karcie do głosowania. Ponieważ jedna lista kandydatów na cały okręg wyborczy (np. gmina, powiat) zawierałaby za dużą liczbę kandydatów, następuje podział okręgu wyborczego na w przybliżeniu takiej samej wielkości obwody głosowania z każdorazowo różnymi listami kandydatów.

O ile wybory burmistrza lub starosty następują w jednym okręgu wyborczym, to przeprowadzane one są zgodnie z zasadami wyborów większościowych. Na każde z tych wyborów bezpośrednich wyborca ma tylko jeden głos, który może oddać jednemu kandydatowi poprzez zaznaczenie krzyżykiem nazwiska na karcie do głosowania.

Jak się liczy?

Samorządowe organy przedstawicielskie

Mandaty do organów przedstawicielskich przyznawane są zgodnie z zasadami wyborów proporcjonalnych powiązanych z wyborami osobowymi.

Do podziału miejsc ma zastosowanie metoda matematycznej proporcji nazwana od nazwisk Anglika Thomasa Hare i niemieckiego profesora matematyki Horsta Niemeyera. Przy jej zastosowaniu stosunek głosów zostaje przeniesiony proporcjonalnie na stosunek miejsc. Aby obliczyć liczbę mandatów uzyskanych w danym okręgu wyborczym mnoży się ogólną liczbę mandatów do obsadzenia w tym okręgu przez liczbę głosów oddanych na daną listę, a

wynik dzieli się przez ogólną liczbę wszystkich oddanych głosów. To obliczenie daje liczby proporcjonalne. Każdy podmiot zgłaszający listę wyborczą otrzymuje najpierw tyle miejsc, ile pełnych miejsc wynika z jego liczby proporcjonalnej. Pozostające jeszcze do podziału miejsca otrzymują partie lub grupy wyborców, dla których wyliczone liczby proporcjonalne wykazują kolejno najwyższe wartości po przecinku. Końcowa kolejność kandydatów w ramach listy wyborczej danej partii lub grupy wyborczej ustalana jest częściowo zgodnie z wynikami głosowania na osobę (kolejność zgodnie z liczbą osobiście otrzymanych głosów), częściowo zgodnie z wynikami głosowania na listę (kolejność zgodnie z miejscem na liście wyborczej, z którego kandydat startował). W wyborach komunalnych nie ma wymogu uzyskania minimalnej liczby oddanych głosów (klauzula zaporowa).

Wybory bezpośrednie

Wybory bezpośrednie burmistrzów i starostów przeprowadzane są w oparciu o system większościowy. Wybrany jest ten, kto otrzymał najwięcej ważnych głosów lub kto jako jedyny dopuszczony kandydat wybrany został przez przynajmniej 25 ze stu uprawnionych do głosowania i otrzymał większość oddanych ważnych głosów.

Gdzie się wybiera?

Do głosowania tworzone są obwody głosowania. Mniejsze gminy (nie więcej niż 2 500 mieszkańców) tworzą jeden obwód głosowania, większe gminy zostają podzielone na kilka obwodów głosowania. Gminy ustalają liczbę obwodów głosowania jak też lokal wyborczy dla każdego obwodu głosowania.

Kto jest wpisany do spisu wyborców, ten otrzymuje automatycznie zawiadomienie o wyborach. Na nim podane jest, w którym lokalu wyborczym wyborca może skorzystać ze swojego prawa wyborczego. Kto nie ma możliwości udania się do lokalu wyborczego, lub kto bez własnej winy nie jest wpisany do spisu wyborców, ten może złożyć wniosek o zaświadczenie o prawie do głosowania i skorzystać z możliwości wyborów listownych.

Kto przeprowadza wybory?

Przygotowanie i przeprowadzenie wyborów komunalnych przypada w pierwszej kolejności w zakres kompetencji gmin, których urzędy wyborcze mają wypełniać istotne organizacyjne zadania jednostkowe. Do nich zaliczają się na przykład:

- sporządzanie i prowadzenie spisu wyborców,
- zawiadamianie uprawnionych do głosowania o ich prawie wyborczym,
- wydawanie zaświadczeń o prawie do głosowania i dokumentów na wybory listowne,
- ustalanie i urządzenie lokali wyborczych,
- powoływanie członków prezydiów wyborczych i ich szkolenie,
- dostarczanie kart do głosowania,
- zestawianie wyników wyborów z poszczególnych obwodów głosowania,
- przechowywanie dokumentów wyborczych.

Jednak ważne działania i decyzje muszą być podejmowane nie przez urzędy administracyjne, lecz przez niezależne organy wyborcze. Są nimi przewodniczący komisji wyborczych w powiatach, gminach i gminach zbiorczych, komisje wyborcze powoływane dla każdego okręgu wyborczego (np. powiat, gmina) oraz prezydium wyborcze powoływane na dzień wyborów.

Zadaniem komisji wyborczych jest przede wszystkim kontrola i dopuszczanie złożonych propozycji kandydatur wyborczych i ustalanie ostatecznego wyniku wyborów.

Prezydium wyborcze są odpowiedzialne za prawidłowy przebieg głosowania i ustalenie wyników wyborów w lokalach wyborczych poszczególnych obwodów głosowania.

Członkowie komisji wyborczych i prezydiów wyborczych powoływani są spośród uprawnionych do głosowania danego obwodu głosowania; pracują oni społecznie. Każdy uprawniony do głosowania jest zobowiązany do wypełnienia tej honorowej funkcji. W całym landzie Dolna Saksonia do przeprowadzenia wyborów samorządowych potrzebnych jest około 75 000 pracujących społecznie osób.